

OMRÅDESBESTÄMMELSER FÖR KLOSTER HEDEMORA KOMMUN DALARNAS LÄN

Upprättande i juli 1992
Reviderad i oktober 1992

Lennart Andersson
Stadsarkitekt

HANDLINGAR

Handlingar till områdesbestämmelserna består av denna plankarta med beskrivning och bestämmelser. Dessa områdesbestämmelser ersätter förslag till områdesbestämmelser upprättade 1988-12-12.

SYFTE

Områdesbestämmelserna har framtagits för att skydda den intressanta kulturmiljön, i enlighet med översiktsplan och bevarandeplan för Hedemora kommun.

HISTORIK

Kloster är en sammansatt bruksmiljö med traditioner från sen medeltid fram till 1900-talets början. Området är av riksintresse både ur kulturminnesvårdssynpunkt och ur naturvårdssynpunkt. Inom området finns flera fornlämningar.

Vid Klosterån anlades hyttor för järnframställning under senmedeltiden. År 1486 grundades Gudsberga kloster av cistercienserorden och det gav sedan namnet till Kloster. Detta blev Sveriges nordligaste kloster (indraget 1547). På 1600-talet byggdes en stor hytta som under 1700-talet utvecklades till ett större järnmanufakturverk. Samtidigt idkade bönderna i Husby krutbruk på olika håll i socknen. Ett av krutbruken låg i Kloster och utvecklades sedan i industriell skala till landets största krutbruk. År 1809 byggdes i Kloster landets första valsverk för tillverkning av plåt. Klosters Bruk höll länge positionen som landets ledande plåtvalsverk. I brukshandelns Kloster bildades på 1850-talet en av Sveriges första kooperativa handelsbodas.

LÄGET IDAG

Kloster ligger mycket naturskönt och rymmer talrika minnen och lämningar från hela utvecklingsskedet från senmedeltiden fram till 1900-talets början. Här finns ruiner efter klosterkyrkan, ett par av de mäktiga krutmagasinen, herrgården med flygelbyggnader och en engelsk trädgård, bruksdammen och andra fördämningar, brukskyrkan, stallet, arbetarbostäder, brukshandel samt de Lavals smedja mm.

Lämningarna och bebyggelsen är väl bevarade och pedagogiskt tillgängliga. Brukets historia rymmer unika inslag av genuin svensk teknisk utveckling. Den äldre bebyggelsen och lämningarna bör bevaras och vårdas. Detta gäller även alla anläggningar i och omkring Klosterån. Vattendom bör inte lämnas för vattenföretag inom området, som innebär förändringar av nuvarande miljö (t ex väsentlig förändring av dammanläggningen).

För vården av fornminnena finns en av riksantikvarieämbetet (RAÄ) upprättad skötselplan, som omfattar en stor del av bestämelseområdet.

Intill gamla IOGT-lokalen (1) har under senare år 8 st villor uppförts.

PLANFÖRUTSÄTTNINGAR

NATURVÅRDSLAGEN

Generellt strandskydd med byggnadsförbud råder intill 100 meter från Klosterån.

VÄGLAGEN

Upp till 12 meter från allmän väg får hus ej byggas.

PLANLÄGE

ÖVERSIKTSPLANEN:

Klosters bruk ska betraktas som värdefull kulturhistorisk miljö (enligt 3 kap 12 § PBL). Ny bebyggelse tillåts endast om den anpassas väl vad gäller utformning och placering till den befintliga miljön. Områdesbestämmelser ska införas föra att höja bygglovsplikten för:

- omfärgning och andra yttre förändringar.
- nybyggnad av större ekonomibyggnader.
- rivning av byggnader.
- avverkning av alléträd.

BEVARANDEPLANEN:

Klosters bruk bör betraktas som ett bevarandeområde. Den äldre bebyggelsen och lämningarna bör bevaras och vårdas liksom alla anläggningar i och omkring Klosterån. Alléerna vid herrgården och genomfartsvägen bör bevaras liksom resterna av den engelska trädgården (2).

Ny bebyggelse bör endast tillåtas om den anpassas väl vad gäller utformning och placering till den befintliga miljön. Bebyggelselokalisering och utformning bör regleras med områdesbestämmelser och dessa bör även omfatta: omfärgning och andra yttre förändringar, nybyggnad av större ekonomibygnader, rivning av byggnader och nedtagning av allé.

Det vore önskvärt att byggnaderna på fastigheterna 1:20 och 1:21 (ekoby) målas med färg typ falu rödfärg för att en bättre anpassning till byggnadstraditionen erhålls.

Jordbrukslandskapets öppna karaktär kring Klosterån bör bibehållas och åker- och betesmarker bör även fortsättningsvis hävdas. Skogsplantering bör ej tillåtas på den öppna jordbruksmarken.

DETALJPLANER:

Detaljplan för nybyggnad av friliggande enbostadshus finns omedelbart söder om området.

Inom området finns inga detaljplaner.

NATURRESERVAT:

I sydväst gränsar området till ett nybildat naturreservat.

VATTEN OCH AVLOPP:

Kommunalt vatten och avlopp är ej utbyggt inom området.

OMRÅDESBESTÄMMELSER

GRUNDDRAGEN I MARKENS ANVÄNDNING

Området utför en mycket värdefull kulturmiljö. Åtgärder får ej vidtas som kan skada miljön. Åtgärder som stimulerar en fortsatt jordbruksdrift bör behandlas positivt.

UTFORMNING AV ALLMÄN PLATS

Grusbeläggning ska bibehållas på vägar inom området.

UTÖKAD LOVPLIKT

För hela området gäller att lovplikten utökas till att gälla även följande:

- tillbyggnad av en- och tvåbostadshus, uthus, garage och andra mindre komplementbyggnader.
- uppförande eller tillbyggnad av ekonomibygnader för jordbruk eller därmed jämförliga näringar samt åtgärder som väsentligt förändrar utseendet på ekonomibygnader.
- ändring av tak- eller fasadmateriell samt ändring av färgtyp och kulör.
- sådan ändring av fönster och dörrar som avsevärt påverkar byggnadens utseende.
- rivning av byggnad eller del av byggnad.
- fällning av träd i alléer inom skrafferat område.
- uppsättning av skyltar och ljusanordningar.

Områdesbestämmelserna är upprättade enligt Plan- och Bygglagen (PBL)

	Instans	Datum
Godkänd för samråd	BN	1992-08-31
Godkänd för utställning	BN	1992-10-28
Godkänd för antagande	BN	1993-01-28
Godkänd för antagande	KF	1993-03-25
Laga kraft	LS	1993-04-16